

*Roser er selvskrevne til en engelsk have.
Havestilen er karakteriseret ved en stor frodighed.*

Den engelske have

*af Anne Fischer Stausholm,
landskabsarkitekt PLR, MDL*

En distingveret engelsk gentleman i tweedjakke går med stoisk ro rundt og klipper, luger og planter i sin smukke have. Det er billedet af den engelske have.

Englænderne har stolte havetraditioner, der går tilbage til storhedstiden i 1700-tallet, hvor den engelske landskabs-have afløste den stramme franske barokstil og den tidligere italienske renæssancestil.

Alle tre stilarter er store epoker i havekunstens historie, hvor den franske og italienske stil er kendetegnet ved et stramt formsprog. For barokkens vedkommende en markering af enevælden med bl.a. haven som eksempel på magt og indflydelse. Versailles og hele solkongens hof er manifestationen af barokkens kendetegn.

Som en modreaktion skabte englænderne „Den engelske Have“, der er kendetegnet ved slyngede linier og en landskabelig beplantning med åbne vidder og store træer. Her promenerede folk og blev overrasket af templer, grotter og andre underholdende indslag. Mange af vores danske parker er anlagt eller renoveret efter disse principper.

Når vi i dag tænker engelske haver, er det ofte i form af de store engelske Manor houses med en omgivende have eller park med overdådige blomsterbede.

Det kan lyde svært at indpasse den stil i en gennemsnitlig dansk 900 kvm parcelhushave. Men fortvivl ikke! Der er meget godt at hente fra den engelske have - og selv den almene englænder har også have.

Principperne i den engelske havestil

Engelske haver er traditionelt fyldt med blomster - stauder, roser og sommerblomster. Og havetraditionen gør, at det er et must, at man kan se ejerne gå og nusse i weekenden. Det er en slags visitkort udadtil.

Jeg har en gang talt med en engelsk anlægsgartner, der havde bosat sig i Danmark. Jeg ville gerne vide, hvad der får en engelsk gartner til at tage til Danmark. Det må være som at flytte fra paradiset.

Det usædvanlige svar var, at de rige har en fast stab af gartnere ansat og den almindelige englænder ser det som

Nyttige tips:

Bøger

„The cottage gardens - romantic gardens in town and country“, Toby Musgrave.

„Colour in your garden“, Penelope Hophouse.

„Sissinghurst“, Jane Brown.

„Gardening at Sissinghurst“, Tony Lord

„Politikens stauderbog“, Jane Schul.

Bøgerne fås eller kan bestilles i velassorterede

boghandlere. Butikken Hortus har et stort

udvalg af engelsk havelitteratur. Hortus,

Pile Allé 4, 2000 Frederiksberg. Tlf. 33 32 70 02.

www.hortus-butik.dk

Materialer

Roser: Austin Roser. Forhandles af Ellen og Hugo

Lykke's Rosenplanteskole, Hønebjergvej 31, Søby,

8543 Hornslet, Tlf.: 86 97 46 29,

www.rosenplanteskolen.dk.

Fås også i en lang række andre planteskoler

Maling: Farrow & Ball. Engelsk maling også

til udendørs brug. Farven „Carriage Green“ er

den „rigtige“ engelske. Dyrt og meget holdbart.

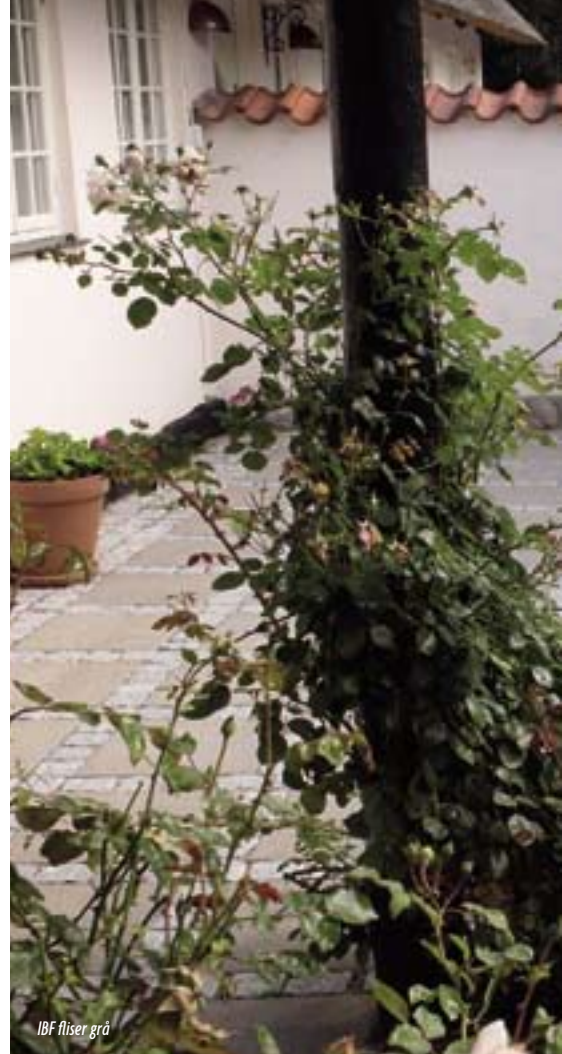
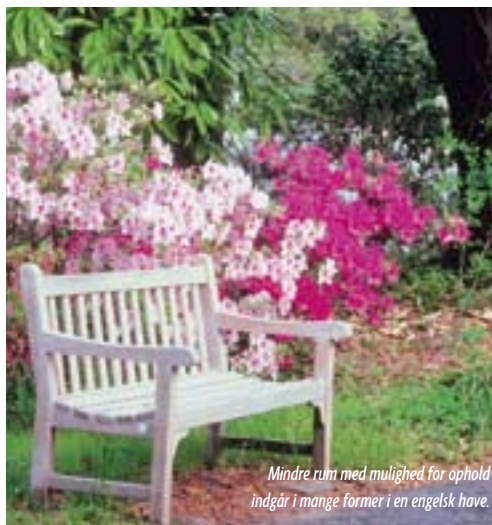
Forhandles af TapetCafe, Brogårdsvej 23, 2820

Gentofte. Tlf. 39 65 66 30. www.tapet-cafe.dk

Belægning: IBF sten egnet til engelsk have fx

„Rådhussten skiferpræg“ og „Modulserien“ gerne

med blanding af granit eller lagt i sildebensmønster.

en ære selv at holde sin have. Kan man ikke affinde sig med det, er Danmark et godt alternativ, fordi vores haveinteresse er stærkt stigende i disse år.

Skal man fremhæve en række typiske elementer i en engelsk have er følgende et godt bud. Englænderne har mere terræn end vi har, derfor ser man også mange støttemure - alle bevokset med slyngplanter. Ofte med et lidt tilfældigt præg og tit af vedbend og enkelte roser. Det skaber også rum i haven.

Mange engelske haver er inddelt i sektioner med blomster, krydderurter, dyrkningsafsnit etc. Englænderne er også gode til at bruge stedsegrønne planter, som giver et flot vinterbillede og et flot modspil til de blomstrende vækster. Ofte er de brugt både i en naturlig vækstform og som formklippede.

Belægninger er ofte differentierede. Grusstier, mindre trædesten og granitfliser eller sandsten - ofte i store størrelser anvendes i en blanding selv i mindre haver og er med til at give variation.

Stauder og roser har alle dage været englændernes favorit. Deres staudebede har ofte en imponerende størrelse og er et orgie af planter og farver. Tit er farverne holdt i røde, gule og orange blomsterfarver. Roser ses i alle afskygninger, som buskroser, slyngroser og storblostmrende roser. De engelske Austinroser er meget populære i disse år. Rhododendron ses vildtvoksende i England. I deres haver planter englænderne dem, hvor de naturligt hører hjemme og fungerer allerbedst - nemlig i skovbryn eller lysninger.

Væksthuse er mere udbredt i England end i Danmark. Conservatorys, som de kaldes, er mere orangerier med en blanding af dyrkning og ophold. Ofte har de en bygningsmæssig høj kvalitet og rig udsmykning.

Græsplæner ses som enorme grønne plæner ved større huse. De mindre engelske huse og haver til byhuse har næsten ingen græsplæner. Her prioriteres de blomstrende vækster højere. Træværket i en engelsk have er oftest malet i en smuk dyb mørkegrøn farve.

Englænderne er gode til at vedligeholde deres haver. Anlægger de for eksempel et bed med klippede buksbombhække i stram form og stauder, har de en god forståelse for at hækken skal klippes snorlige og at der ikke må være ukrudt. Samtidig er den del af beplantningen, der ikke kræver så megen vedligeholdelse, ofte overladt til sig selv og danner et skødesløst præg. Det ses for eksempel med slyngplanter. Men også i bede med skovbundskaraktter, hvor lidt ukrudtsplanter godt kan indfinde sig. Det smukke engelske græsningslandskab er uden tvivl forbilledet: Tilfældigt javel - men ikke ude af kontrol.

Kombinationen af det velplejede og tilfældige er ofte med til at skabe et godt udtryk i haven.

Ideer til din egen engelske have

Har du fået mod på at skabe din egen engelske have, får du her en række brugbare tip til en mindre eller mellemstor have.

Start med at dele haven op i belægning og beplantning. Skab rum i haven, så der er oplevelser. Er haven meget lille så undlad græsplænen.

Arbejd med flere former for belægning og miks eventuelt forskellige belægningstyper. Undlad de store sammenhængende belægningsskiver. Brug gerne grus eller skærver, hvor trafikken ikke er så voldsom.

Sørg for flere mindre opholdsrum med fx en enkelt bæk. Gå dit træværk efter. Hegn, pergolaer etc. bør være af gedigen kvalitet, gerne med udskæringer og malet mørkegrønt eller hvidt. Har du mulighed for terrænspring, kan du udnytte det til en mur med slyngplanter - gerne vedbend.

Haven skal fremstå frodig. Sørg for buske og mindre træer er strøet ud med rund hånd i haven, men vær sikker på at der er rigeligt plads og lys til blomsterbede. Placer stedsegrønne planter, hvoraf nogle skal være formklippede, strategisk i haven, så den også er smuk at skue om vinteren.

Skab et eller flere overdådige staude- og rosenbede. Brug de moderne principper for beplantning. Det vil sige, at du planter tæt og bruger mange bunddækkende stauder, så jorden er kontinuert dækket. Vær opmærksom på, at ikke alle roser bryder sig om for tæt kontakt med andre planter. Tænk i farver. Jeg nævnte de rødlige og gullige blomsterfarver i England, men de er svære at bruge i Danmark. Vores lys bevirker, at blå, rosa og hvide farvenuancer er smukkere.

Brug fortrinsvis buskroser, de dækker godt. Brug slyngplanter lidt nonchalant, hvor det er muligt. Afpas din vedligeholdelse med bedenes udtryk. Del haven op i områder, der altid skal se pæne ud og områder, der godt må se lidt tilfældige ud. Og læg din indsats derefter. Lad aldrig ukrudtet tage overhånd. En 2 cm høj mælkebøtte er nem at fjerne, bliver den 20 cm er det straks sværere.

Find ud af hvor meget af din tid, haven kræver for at se pæn ud. Hvis din have har brug for dig en time om ugen, så læg det ind i kalenderen.

Tag din tweedjakke på og gå i haven som var det behagelig terapi i langsomt tempo, hør fuglene, nip roserne og tag en snak med naboen.

Trendy og engelsk

Den engelske Cottage Garden er meget populær også i Danmark i disse år. Som havetype er den udtryksfuld, stemningsfyldt og romantisk. Den har sin egen identitet af ro og fordragelighed. Et oplagt sted at trække sig tilbage fra hverdagens stress og jag. Fyldt med blomster i alle afskygninger. En fabulerende og glad havetype. Den er forbilledlig som eksempel, hvis man vil skabe en engelsk have.

En klassiker i engelsk havetradition er haven ved Sissinghurst - skabt af forfatteren Vita Sackville-West og hendes mand Harold Nicolson i 30'erne. Særligt berømt er haveafsnittet „The white Garden“ udelukkende med hvide blomster, der ses af tusindvis af haveinteresserede hvert år. For Vita Sackville-West var haven et refugium for hendes til tider vilde liv.

David Austin-roser er meget populære - også i Danmark. De ligner de smukke gammelaldags historiske roser, men udmærker sig modsat disse ved at blomstre det meste af sæsonen og samtidig have en kraftig duft. De er ideelle i en engelsk præget have. Penelope Hobhouse er landskabsarkitekt, skribent og kendt for både haveudsendelser og -bøger. Hun har skabt en række smukke engelske haver og hendes farvesans og evne til at sammensætte planter er unik.

